

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXX. Conditiones necessario servandæ ad aliquid supra sortem
juste exigendum, titulo lucri cessantis, damnivè emergentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

pediendi ne adipiscatur quod erat in via habendi. Et tale damnum non oportet recompensare ex aequo: quia minus est aliquid habere in virtute, quam habere actu. Qui autem est in via adipiscendi aliquid, habet illud solum secundum virtutem, vel potestatem. Et ideo si redderetur ei ut haberet hoc in actu, restituere ei quod est ablatum, non simpliciter, sed multiplicatum. Teneatur tamen aliquam recompensationem facere, secundum conditionem personarum, & negotiationum.

355 Assertionem itaque nostram, permittentem aliquid ultra sortem exigere, titulo lucri cessantis, non ad aequalitatem lucri, quod probabiliter speratur, sed pro valore spei probabilis illius (ut infra) in simili tradit S. Thomas, eamque formaliter docent Sylvester, Cajetanus, Conradus, Adrianus, Covarruvias, Navarrus, Azor, Valentia, & alii communiter. Et

356 Probatur 1°. quia qui lucrum probabiliter speratum sibi petit compensari, petit quod justum est, ne scilicet ex beneficio alteri collato damnum, seu lucri illius jacturam reportet. *Nec enim patitur aequitas, ut pro beneficio dispendium patiat, qui potius mereatur premium.* cap. pervenit de fidejussoribus.

357 2°. pecunia destinata negotiationi, vel alteri lucrativæ applicationi, & exinde per destinantis industriam frugifera, pluris valet, quam ipsa eadem, secundum se præcisè spectata. Igitur amplioris illius valoris, deductis deducendis, compensatio merito exigitur, supra valorem pecuniæ, spectatæ præcisè secundum se.

358 3°. certissimum videtur, spem lucri probabiliter futuri, esse pretio æstimabilem supra valorem rei, spectatæ præcisè secundum se: cum ex jure constet, spem probabilem capturæ piscium, ex jactu retis, justo pretio vendi posse. *L. si jactum ff. de acq. empt.* Idemque est sensus omnium de probabili spe fructuum agri, vel foetuum pecoris nondum editorum, &c. Certissimum ergo pariter videtur, aliquid exigi posse pro spe illa probabili, quæ mutuans se privat in gratiam mutuatarii.

359 4°. si quispiam me roget, ut, in ipsius obsequium, laborem meum omittam, vel sibi commodem instrumenta artis, quibus victum lucrari soleo; nemini dubium est, me posse cum eo pacificè de compensando mihi lucro; aliàs sperato ex labore illo, & instrumentis, pro valore spei, deductis deducendis. Similiter ergo in mutuo.

360 5°. omnes fatentur esse licitum pacificè de lucro cessante, quando mutuare quis compellitur per potentiam Regis, vel alterius præpotentis. Istud autem foret illicitum, si spes dicti lucri pretio æstimabilis non esset ultra sortem: cum compulsio illa non augeat valorem rei mutuatæ.

361 6°. par est ratio lucri cessantis, damni- que emergentis, nec aliud est utriusque dis-

crimen, nisi quod damnum emergens sit jactura boni habitus in re, sive in actu; lucrum verò cessans sit jactura boni solum habitus in spe. Ex isto verò discrimine sequitur quidem, totum bonum speratum non posse exigi, perinde ac si esset in actu; non autem exigi non posse, secundum valorem præsentis spei: utpote quam constat de præsentis aliquid valere.

7°. jactura illius spei verè est damnum quoddam emergens: utpote jactura boni actu habitus; quippe illa habetur actu, & valet aliquid. Titulo verò damni emergentis aliquid exigi posse, nemo est qui revocat in dubium.

8°. si probabilis spes lucri non foret justus titulus pro eo aliquid exigendi, mercatores illicite venderent merces suas supra latitudinem pretii tunc currentis, quando alioqui tunc non forent vendituri, sed in prævium tempus majoris valoris servaturi. Contrarium verò constat ex cap. *naviganti* de usuris, ubi Gregorius IX. declarat, illicitum esse carius nunc merces vendere, eò quod prævideantur futuræ postea cariores; cum hac tamen exceptione (quæ regulam firmat in contrarium) *si tamen eas tempore contractus non fuerat venditurus.*

CAPUT XXX.

Conditiones necessariò servandæ ad aliquid supra sortem juste exigendum, titulo lucri cessantis, damni- que emergentis.

PRima est ut mutuum verè sit causa damni emergentis, lucri- que cessantis, ita ut mutuans damnum non incurrisset, vel lucrum probabiliter consecutus fuisset, si non mutuasset. Mutuum verò non censetur verè causa lucri cessantis, nisi dum mutuans pecuniam negotiationi, vel emptioni rei frugiferæ destinatam, inde distrahit, ut eam tibi mutuet. Quia si aliàs cum illa pecunia non erat negotiaturus, &c. lucrum verè non dicitur illi cessare ex mutuo. Tunc proinde aliquid supra sortem exigere, prætextu lucri cessantis, usura est. Toletus l. 5. c. 33.

Secunda, ut mutuans alias penes se non habeat pecunias otiosas (id est nec destinatas negotiationi, nec familiæ usibus, nec filiarum dotibus, nec casuum fortuitorum provisioni) si enim tales habeat, quas in eandem applicationem lucrativam commodè substituere queat, quam pecuniam mutuatam, titulus lucri cessantis tunc fictitius est, non verus, quemadmodum & titulus damni emergentis. Neque enim mutuum tunc verè est causa lucri cessantis, magis quam damni emergentis, quia mutuum verè non obstat ne lucretur, damnum- que vitet, sed sola voluntas ipsius. Ita Cajetanus, Navarrus, Toletus, &c.

Tertia, quod spes erat probabilis lucri ex tali pecunia futuri, si non fuisset mutuo da-

ta. Quia ad hoc ut lucrum ex mutuatore cessare existimetur, non sufficit possibilitas lucri, sed necessaria est probabilis futuritio illius. Quia merè possibilium ratio non habetur. Toletus loco citato.

367 Quarta est, ut mutuator ab initio mutuatarium admonuerit, de damno sibi ex mutuo obventuro, vel lucro cessaturo, illiusque compensationem in pactum deduxerit. Aliàs mutuarius ad eam non tenebitur. Non enim ex contractu mutui: utpote ex quo solum tenetur sortem restituere. Neque ex natura rei, si per culpabilem moram restituendi, vel aliter non fuerit injusta causa istius damni, vel cessationis lucri: quia non tenetur tunc ad illius restitutionem titulo injustæ damnificationis, ut per se patet; neque titulo rei acceptæ: utpote quam reddendo liberat se. Sibi proinde mutuator imputare debet quòd damni emergentis, vel lucri cessantis compensationem in pactum non deduxerit: quia, ut S. Thomas ait q. 13. de malo a. 4. ad 14. *debebat sibi cavisse, ne detrimentum incurreret; nec ille qui mutuum accipit, debet damnum incurrere de stultitia mutuantis*; maxime cum ab alio fortassis mutuum petiisset, qui nec lucri cessantis, nec damni emergentis titulum allegasset, si isto titulo aliquid ultra sortem sibi reddi ab initio monuisset. Si tamen lucrum cessans, vel damnum (non deductum in pactum) post præfixum mutui tempus acciderit ex culpabili mora mutuatarii in sorte restituenda, tenetur illud compensare: utpote injusta causa illius.

368 Quinta est, ut titulo lucri cessantis non exigatur totum lucrum speratum, sed servetur æqualitas, solum exigendo quantum, arbitrio prudentum, spectatis omnibus, valet probabilis spes illius, deductâ æstimatione laborum expensarumque faciendarum in negotiatione. Injustum namque foret, tantum exigere pro lucro incerto, varièque impeditibili, nec absque expensis, ac laboribus acquirendo, quantum pro lucro certo, &c. Atque hoc est quod angelicè monet Angelicus Doctor capite præcedenti relatus, & post ipsum Major, Adrianus, Sylvius, & Doctores passim.

369 Sexta est, ut non exigatur compensatio lucri cessantis, facienda tunc dum mutuum datur, neque ex pecuniis mutuatis extrahatur. Si enim in mutuo centum florenorum v. g. velim mihi statim solvi decem florenos, titulo lucri cessantis, jam reipsa non mutuo centum, sed nonaginta duntaxat. Injustè ergo tantum exigo, ac si reipsa mutuarem centum. Ita etiam Doctores passim.

370 Septima conditio est, ut mutuarius in illa non sit necessitate constitutus, in qua mutuans ipsi gratis mutuare ex charitate teneatur, etiam cum suo damno, vel cessante lucro. Si enim lex charitatis plerumque ju-

beat proximo, graviter indigenti, subvenire eleemosynam gratis erogando; haud dubium quin etiam quandoque jubeat ipsi subvenire, damnum emergens, vel lucrum cessans gratis condonando: charitati namque, virtutum reginæ, justitia, cæteræque virtutes subordinantur. Christus quoque præceptum inculcans dilectionis Dei, vocat illud primum & maximum mandatum; præceptumque dilectionis proximi, secundum & simile isti; & in duobus istis mandatis asserit universam pendere legem & Prophetas. Matth. 22. Apostolus etiam Rom. 13. ostendit, justitiæ erga proximum officia dependere ex ipsius dilectione, dum ait: *Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis: qui enim diligit proximum, legem implevit. Nam non adulterabis, non occides, non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces, & siquid est aliud mandatum in lege, in hoc verbo instauratur, Diliges proximum tuum sicut teipsum...* Plenitudo ergo legis est dilectio. Ad implendam denique geminam illam legem: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*, Tob. 4. &c. *Quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis*, Matth. 7. (in quibus omnia justitiæ officia ita continentur, ut ex eorum intellectu, debitaque applicatione cernere quisque possit, quid, quacumque in materia, alteri præstare, & à quo cavere teneatur) intellectum luminosa charitas illustrat, & voluntatem dirigit, ut à noxiis se liberet concupiscentiis, interiori mentis oculum excæcantibus, præsertim ab avaritia, seu inordinato lucri, & pecuniarum amore. Cæterum ubi sola lex charitatis prohibet exigere compensationem lucri cessantis, vel damni emergentis, illam exigens (secundum communem sententiam) contra justitiæ legem non peccat, sed contra legem charitatis duntaxat.

Sed quidquid de eo sit, ex dictis confectarium est primò, multos homines per eorum sui amorem, & avaritiæ illecebram decipi, sæpèque mentiri iniquitatem suam sibi, prætexendo titulos lucri cessantis, damni emergentis, non veros, sed fictitios. Unde titulum lucri cessantis Authores fatentur sæpè esse pallium multarum usurarum. Plurimi enim (inquit Cabassutius in Theoria & Praxi Juris Canonici l. 6. c. 7.) fundant interesse lucri cessantis in hoc quòd poterant mutuatum pecuniam legitimo alicui exponere lucro; tametsi nullum ad id efficax habeant propositum, nec habuerint, imò repugnantem plerumque voluntatem, ob pericula quæ reformidant. Isti quidem identidem affirmant, se nunquam commissuros, ut sua sibi pecunia otiosa maneat in arca; cum tamen solum intendant ex mutuo lucrum, nihil de aliis lucrandi modis cerè efficaciterque statuentes, nec pecuniam suam distrahere proponentes, nisi fidæ personæ occurrerent, quibus pecuniam suam tutò cum

cum fenore concederent. Quod pianè propositum est pianè præposterum; nec proinde lucrum verè cessans fundare potest. Nam ut verè obtendi queat cessans lucrum, necesse est, ante mutuum, seu illius voluntatem, completam efficacemque voluntatem præcessisse, legitimis aliis negotiis lucratoriis pecuniam istam applicandi, quam tu à me postulas tibi mutuo tradi, uti Doctores omnes conveniunt, teste Toletio loco citato n. 2. & 5. Plerique tamen eorum, qui lucrum cessans prætexunt, legitimas illius occasiones recusare solent, v. g. prædiorum frugiferorum emptiones, frugum aut fructuum mercimonia, veras (non fucatas) cum mercatoribus societates, census perpetuos, aut vitalitios, &c. in hoc unice vel primario intendentes, ut lucrum specioso fallacique prætextu mutuando reportent, cum certissima mutuatae fortis recuperatione. Quod profectò nihil aliud est nisi magna avaritiæ illecebra, usuraque verissima, illo prætextu larvata.

372 2°. consecrarium est, mutuatores, qui pecuniam suam, ante mutuum, negotiationi sponte subdixerunt, malentes utique mutuari cum certo lucro, certaque suæ fortis recuperatione, quam negotiari cum incerta spe lucri, incerta item recuperatione pecuniæ suæ, pacisci non posse de lucro cessante. Quia mutuum ipsi verè non est causa cessantis lucri, sed sola illa voluntas ipsorum. Ita Sylvius q. 77. a. 1.

373 3°. mercatores illos esse usurarios, qui copiosam pecuniam in nundinis habentes, post emptas merces, quas sibi emere statuerant, pecuniam residuam mutant, cum voluntate aliquid ultra sortem exigendi, titulo lucri cessantis. Quia nec ipsis lucrum ullum verè cessat ex mutuo: cum emerint omnia quæ emere proposuerant.

CAPUT XXXI.

An etiam pro probabili periculo fortis, habitâ ratione qualitatis & quantitatis periculi, servatâque proportione inter periculum & anctarium, in foro conscientie licitum sit aliquid ultra sortem exigere, gravis est controversia inter Doctores; in qua partem negativam, ob rationes non contemendâs, tenent Doctores Sorbonici, & Lovanienses, cumque ipsis plerique alii, scientiâ & pietate celebres; affirmativam tamen (salvâ lege charitatis, servatisque aliis conditionibus infra exponendis) tradit Decisio Romana.

374 PRO affirmativa referri solent Scotus in 4. dist. 15. q. 3. a. 2. litt. O, Major, Gabriel, Angelus, Binsfeldius, Corduba, Sylvester, Joannes Medina, Valentia, Salas, Azorius, Salonius, Lessius, Malderus, Wygers, Sylvius, Cardinalis de Lugo, Petrus Navarra, Bonacina, cumque pluri-

bus aliis Prosper Fagnanus in cap. *naviganti* de usuris.

Verum præcipua autoritas pro affirmativa, est autoritas S. Congregationis de propaganda fide, quæ 12. Septembris 1645. in Responso ad tertium quæsitum Missionariorum Sinensium affirmativam hac de re sententiam approbavit, & Innocentius X. (eâdem Congregatione supplicante) ipsius resolutionem confirmavit, distictè præcipiendo Missionariis omnibus regni Sinensis, ut in prædicatione, & concientiarum directione, eidem resolutioni sese conformarent.

Siquidem inter septemdecim quæsitâ prædicatorum Missionariorum isti Congregationi proposita, tertium quæsitum fuit istud: In præfato regno lege stabilitum est, ut in mutuo triginta pro centum accipiantur, absque respectu lucri cessantis, aut damni emergentis: quæritur, utrum Chinesibus sit licitum, pro pecuniarum suarum mutuo, licet non interveniat lucrum cessans, aut damnum emergens, prædictam pro centum triginta regni lege taxatam quantitatem accipere? Et causa dubitationis est, quia in recuperanda pecunia est aliquod periculum, scilicet quod qui accipit mutuatum, fugiat, vel quod tardet in solvendo, vel quod necessarium sit coram Judice repetere, vel propter alia hujusmodi.

Resolutio verò S. Congregationis ad istud quæsitum est tenoris sequentis: Censuerunt, ratione mutui immediatè & præcisè, nihil esse accipiendum ultra sortem principalem: si verò aliquid accipiant ratione periculi probabiliter imminens, prout in casu, non esse inquietandos, dummodò habeatur ratio qualitatis periculi, & probabilitatis ejusdem, ac servatâ proportione inter periculum, & id quod accipitur.

In fine verò quæsitorem ac resolutionum, seu responso ad illa factorum à Patribus Qualificatoribus sancti Officii, Decretum S. Congregationis subjunctum est, ut sequitur: Die 12. Septembris 1645. referente Eminentissimo Domino Cardinale Ginesio, superscripta quæsitâ unâ cum responsis & resolutionibus Congregationis Theologorum, ad eorundem quæsitorem examen specialiter instituta, sacra Congregatio Eminentiss. DD. Cardinalium de propaganda fide, præfata responsa & resolutiones approbavit, & eâdem Congregatione supplicante, Sanctissimus Dominus noster, ad conservandam uniformitatem in prædicatione, ejusque praxi, omnibus & singulis Missionariis, cujuscumque Ordinis, Religionis, & Instituti, etiam Societatis Jesu, in Regnis Chinarum aut Chinae, pro tempore existentibus, vel extrinsecis, sub excommunicatione lata sententia, Sanctitati Suae, & S. Sedi Apostolicæ specialiter reservata, distictè præcipiendo mandavit, quatenus præfata responsa, & resolutiones diligenter observent, illisque in praxi manent, ac ob